

PRÁVNÍ ÚPRAVA NAKLÁDÁNÍ S ODPADY

Ilona Jančářová
2019

PRAMENY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

Úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států

Basilej 1989

č. 100/1994 Sb.

V r. 2018 návrh, aby se
vztahovala i na plasty

Protokol o odpovědnosti a náhradách škody
pocházející z přeshraniční přepravy nebezpečných
odpadů a jejich zneškodňování (Basilej 1999)

PRAMENY EVROPSKÉHO PRÁVA

- Nařízení č. **1013/2006** o přepravě odpadů
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady **2008/98/ES** o odpadech + rozhodnutí komise 2000/532/ES o seznamu odpadů ➡ 2014/995/EU
- Nařízení č. **1357/2014**, kterým se nahrazuje Příloha III směrnice 2008/1998
- Směrnice **2006/21/ES** o nakládání s odpady z těžebního průmyslu
- Směrnice Rady **1999/31/ES** o skládkách odpadů ve znění 2018/850/EU a další.

PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY:

Vše v platném znění:

- Z.č. 185/2001 Sb., o odpadech ve znění... č. 298/2016 Sb.
- Z.č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (NPZ)
- Z.č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích
- Z.č. 128/2000 Sb., o obcích
- Z.č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Z.č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY

- z.č. 477/2001 Sb., o obalech
- z. č. 166/1999 Sb., o veterinární péči
- z.č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví
- z.č. 254/2001 Sb., o vodách
- z.č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem
- z.č. 85/2012 Sb., o ukládání CO₂ do přírodních horninových struktur a další.

• Připravuje se:

Novela zákona o odpadech

Zákon o vybraných výrobcích s ukončenou životností

SUBJEKTY ÚČASTNÍCÍ SE PROCESU NAKLÁDÁNÍ S ODPADY

1. původce odpadu
2. zařízení ke sběru a výkupu odpadů
3. zařízení k využívání odpadu
4. zařízení k odstraňování odpadu
5. dopravce
6. obchodník

Oprávněné osoby

PŘÍKLAD

Firma produkující nebezpečný odpad se chce tohoto odpadu zbavit tak, že jej předá dopravci a způsob, jakým s ním dopravce naloží, nechá na něm, takže de facto převede na něj vlastnické právo k předmětnému odpadu a odpovědnost za jeho zneškodnění. Je to v souladu se zákonem o odpadech?

§ 12, § 16, § 24

POJEM ODPADU A JEHO DRUHY

Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit.

Negativní vymezení působnosti z. o odpadech
Řízení v pochybnostech (§ 3/8)

ODPADY VYŇATÉ Z PŮSOBNOSTI ZÁKONA O ODPADECH

Zákon o odpadech se vztahuje na nakládání se všemi odpady, s **výjimkou**:

- Odpadních vod
- Radioaktivních odpadů
- Exkrementů (Nařízení 1069/2009)
- Sedimentů (zvláštní režimy - § 37t)
- dalších (§ 2)

POJEM ODPADU A JEHO DRUHY

Vedlejší produkt – movitá věc, která vznikla při výrobě, jejímž prvotním cílem není výroba nebo získání této věci, pokud:

- vzniká jako nedílná součást výroby
- její další využití je zajištěno a je možné bez dalšího zpracování ...
- její další využití je v souladu se zvl. předpisy a nepovede k nepříznivým účinkům na ŽP

POJEM ODPADU A JEHO DRUHY

Odpad přestává být odpadem, jestliže poté, co byl předmětem některého ze způsobů využití, splňuje podmínky:

- věc se běžně používá ke konkrétním účelům
- pro věc existuje trh nebo poptávka
- věc splňuje technické požadavky pro konkrétní účely stanovené zvl. předpisy
- využití věci je v souladu předpisy a nepovede k nepříznivým dopadům na ŽP nebo lidské zdraví
- věc splňuje další kriteria stanovená nařízeními EU

PŘÍKLAD

- Zemědělský podnik vyprodukuje v rámci rostlinné výroby slámu, která se používá jako stelivo při chovu skotu. Takto použité slámy se podnik zbavuje v podobě hnoje, který vyváží na hromadu na kraj pole, a na podzim aplikuje do půdy. Posuďte, zda se na takto použitou slámu vztahuje zákon o odpadech. (§ 2 odst. 1 písm. d))

PŘÍKLAD

Budou odpadem chemikálie s prošlou dobou použitelnosti, které firma odložila v nezabezpečeném skladu a způsobem umožňujícím únik těchto látek, když firma tvrdí, že odpadem nejsou?

Bude odpadem kontaminovaná půda?
§ 3

PŘÍKLAD

Posuďte právní povahu a režim:

- slámy
- zeminy, která byla vytěžena v souvislosti s výstavbou
- pilin, vzniklých ve stolařské dílně (§§ 2,3)

POJEM ODPADU A JEHO DRUHY

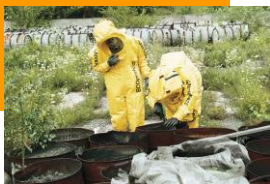
- nebezpečný odpad
- komunální odpad
- ostatní odpad

Katalog odpadů a seznam nebezpečných odpadů

POJEM NEBEZPEČNÝ ODPAD

Nebezpečný odpad - odpad vykazující jednu nebo více nebezpečných vlastností uvedených v příloze nařízení 1357/2014 o nebezpečných vlastnostech odpadů.

NÁSTROJE PRÁVNÍ REGULACE

Zvláštní režim pro nebezpečné odpady

Povinnost zařadit odpad do kategorie NO:

- je uveden na seznamu v Katalogu jako NO
- má alespoň 1 z nebezpečných vlastností (příloha 1357/2014)
- směs odpadů obsahující odpad uvedený v Katalogu jako NO

Osvědčení o vyloučení nebezpečných vlastností odpadu

PŘÍKLAD

- Kdo je oprávněn vydávat osvědčení o vyloučení nebezpečných vlastností odpadu a za jakých podmínek?

(§ 7-9)

ZVLÁŠTNÍ REŽIM PRO NO

- míšení NO je zakázáno (výjimečně jen se souhlasem krajského úřadu)
- povinnost označovat NO způsobem stanoveným Nařízením 1272/2008
- povinnost zpracovat identifikační list NO a vybavit jím místa nakládání s tímto odpadem
- nakládání s NO pouze na základě souhlasu OOH
- zvláštní požadavky na evidenci při přepravě nebezpečného odpadu (§ 40) aj.

PŘÍKLAD

Posuďte právní povahu a režim:

- azbestové krytiny z demolice
- kalu z městské čistírny odpadních vod, který po technologické úpravě (vápnění) ztrácí infekčnost coby nebezpečnou vlastnost (§§ 6-9)
- komunálního odpadu (§ 4,6)

NÁSTROJE PRÁVNÍ REGULACE

Zvláštní režim pro nakládání s komunálním odpadem (KO)

Obec = původce komunálního odpadu

Obecně závazné vyhlášky obcí o stanovení systému shromažďování, třídění, sběru a odstraňování KO
Smlouvy obcí s původci produkujícími odpad podobný komunálnímu
Poplatky/smluvní úhrada

POJEM KOMUNÁLNÍ ODPAD

Komunální odpad - veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání.

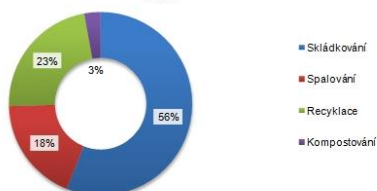
ODPAD PODOBNÝ KOMUNÁLNÍMU

Odpad podobný komunálnímu – veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti právnických osob a fyzických osob oprávněných k podnikání a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů

KOMUNÁLNÍ ODPAD

Graf 5 Způsoby nakládání s komunálními odpady v roce 2014

PŘÍKLAD

Paní Pokorná má dceru, která studuje v zahraničí a je přihlášena k trvalému pobytu v domku své matky. Bude matka muset za dceru zaplatit poplatek za svoz komunálního odpadu?

(Zákon o odpadech § 17 odst. 6, § 17a
Z.č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, §10b)

PŘÍKLAD

V advokátní kanceláři JUDr. Zelníčkové vzniká odpad v podobě papírů a jiného kancelářského materiálu, jakož i obalů od potravin. Sekretárka tyto odpady odhazuje do kontejneru společného pro bytový dům, v němž je kancelář umístěna.

- Posuďte, zda je to v souladu s požadavky právní úpravy.
- Jakým způsobem má advokátka naložit se starým počítačem, který chce vyhodit?

ZVLÁŠTNÍ REŽIM PRO KO

Obec (coby původce) je povinna:

- 1.zajistit místa, kam mohou fyzické osoby odkládat veškerý komunální odpad,
- 2.zajistit místa pro **oddělené** soustředování složek KO, min. nebezpečných odpadů, papíru, plastů, skla, kovů a biologicky rozložitelných odpadů.
- 3.Obec ve své samostatné působnosti **stanoví** obecně závaznou vyhláškou systém shromažďování, sběru ...
- 4.Fyzické osoby jsou povinny KO **třídít a odkládat na místech k tomu určených.**

NÁSTROJE PRÁVNÍ REGULACE

- a) obecné (§§ 10-13)
- b) pro jednotlivé fáze nakládání s odpady
- c) zvláštní pro určité komodity
- d) povinnost zpětného odběru některých výrobků

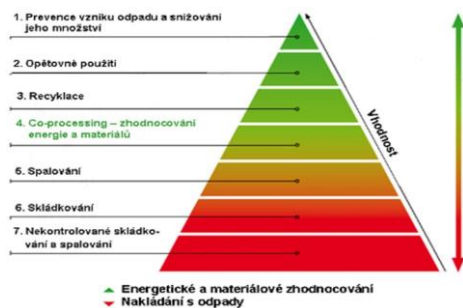
Ad a) Obecné povinnosti

Hierarchie nakládání s odpady:

- Předcházení vzniku odpadů
- Příprava k opětovnému využití odpadů
- Recyklace odpadů
- Jiné využití odpadů (energetické)
- Odstranění odpadů

Hierarchie nakládání s odpady

Základní obecné povinnosti

- nakládat s odpady a zbavovat se jich pouze způsobem stanoveným zákonem;
- pokud není stanoveno jinak, s odpady lze nakládat pouze v zařízeních, která jsou k nakládání s odpady určena podle zákona o odpadech.

Při tom nesmí být ohroženo lidské zdraví ani ohrožováno nebo poškozováno ŽP a nesmějí být překročeny limity znečištění stanovené zvláštními předpisy (ovzduší, voda, půda)

Základní obecné povinnosti

- k převzetí odpadu do svého vlastnictví je oprávněna pouze právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, která je provozovatelem zařízení k využití nebo odstranění nebo zařízení ke sběru nebo k výkupu určeného druhu odpadu
- původce odpadu je povinen zjistit, zda osoba, které předává odpady, je k jejich převzetí oprávněna podle zákona o odpadech

Ad b) Povinnosti pro jednotlivé fáze nakládání s odpady :

1. povinnosti původců odpadů
2. povinnosti při sběru a výkupu odpadů
3. povinnosti při využívání odpadů
4. povinnosti při odstraňování odpadů
5. povinnosti při přepravě odpadů

POVINNOSTI PŘI ODSTRAŇOVÁNÍ ODPADU

SKLÁDKOVÁNÍ ODPADU

Skládkování odpadu je rozděleno do 3 fází:

1. Ukládání odpadů na nebo pod úroveň terénu
2. Využívání odpadů při uzavírání a rekultivaci skládky
3. Zajištění následné péče o skládku po jejím uzavření.

- Souhlas k provozování zařízení a k plánu úprav skládky (rozhodnutím)
- Souhlas s provozním řádem každé fáze
- Souhlas s uzavřením skládky a o další péči o ni

SPALOVÁNÍ ODPADU

Spalovny odpadů

- Zařízení k využití odpadu (§ 23)
- Zařízení k odstranění odpadu

Odpady lze spalovat, jen jsou-li splněny podmínky stanovené předpisy o ochraně ovzduší.

V zařízeních, která nejsou určena k nakládání s odpady, je možné využívat pouze odpady, které splňují požadavky pro vstupní suroviny a pokud je to v souladu se zvl. předpisy

Ad c) POVINNOSTI PŘI NAKLÁDÁNÍ S VYBRANÝMI VÝROBKY, ODPADY A ZAŘÍZENÍMI

- odpady POP a PCB
- odpadní oleje
- baterie a akumulátory
- kaly z čistíren odpadních vod a další biologicky rozložitelné odpady
- odpady z výroby oxidu titaničitého
- odpady azbestu, rtuť
- autovraky
- elektrická a elektronická zařízení.

Ad d) POVINNOST ZPĚTNÉHO ODBĚRU VÝROBKŮ

- výbojky a zářivky
- pneumatiky
- elektrozařízení pocházející z domácností

NÁSTROJE PRÁVNÍ REGULACE

Administrativní nástroje - souhlasy a vyjádření:

- Souhlas k provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů a jednotlivých fází skládky (§ 14)
- Souhlas s uzavřením skládky (§ 52)
- Souhlas k nakládání s nebezpečným odpadem (§ 16/3)
- Souhlas k upuštění od třídění nebo odděleného shromažďování odpadů (§ 16/2)
- Souhlas k míšení nebezpečných odpadů (§ 12/6)
- Souhlas k čerpání prostředků finanční rezervy (§ 51)
- Vyjádření k zřízení a provozu malého zařízení na biologicky rozložitelné odpady (§ 33b, 79/4 písm. e))
- Vyjádření ke zřízení zařízení k odstraňování odpadů (§ 79/4 písm. a)
- Vyjádření k územnímu a stavebnímu řízení (§ 79/4 písm. b))
- Stanoviska k ÚPD (§ 78/2 a 79/1)

PŘÍKLAD

- Jaká povolení budou třeba ke zřízení a provozu skládky nebo spalovny odpadů?
- Zákon o odpadech/IPPC
- Stavební zákon
- Zákon o ochraně ZPF/o lesích aj.

PŘÍKLAD

Lze uložit sankci provozovateli skládky, který nemá souhlas k provozu tohoto zařízení, za to, že nezveřejnil seznam odpadů, jenž na skládce odstraňuje?

§ 20 písm. b), § 66

PŘÍKLAD

Podnikatel dostal nabídku na získání velké částky peněz za to, když zajistí odvoz a uložení zeminy, vybagrované v důsledku zemních prací na několika lokalitách.

- Jakým způsobem a za jakých podmínek by tuto činnost mohl realizovat v souladu s právem?
- Najděte odpovídající ustanovení zákona o odpadech, která jsou v daném případě relevantní.

NÁSTROJE PRÁVNÍ REGULACE

POH ČR
POH kraje
POH obce

NÁSTROJE PRÁVNÍ REGULACE

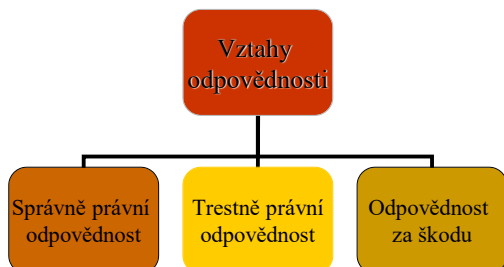
- a) poplatky za uložení odpadů na skládky (§ 45 a násl.)
- b) finanční zajištění 1. fáze provozu skládky (§ 48a)
- c) finanční rezerva pro rekultivaci a asanaci skládek (§ 49)
- d) platby za sběr, odvoz a odstranění komunálního odpadu
- e) poplatky na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autovraků (§ 37e)
- f) státní příspěvek při vyřazení autovraku (§ 37 d)
- g) finanční záruka a pojištění při přeshraniční přepravě (§ 57)

NÁSTROJE PRÁVNÍ REGULACE

Evidence, ohlašování a archivace

SANKČNÍ NÁSTROJE

Odpovědnost za jiné správní delikty/přestupky PO a PFO:

- dle zákona o odpadech (§ 66 a násl.)
- dle zákona o obcích (§ 58)

Odpovědnost za přestupky FO:

- podle zákona o některých přestupcích (§ 5)
- zvláštní podle zákona o odpadech (§ 69)

ODPOVĚDNOST ZA JINÉ SPRÁVNÍ DELIKTY/PŘESTUPKY PO/PFO

Odpovědnost za jiné správní delikty dle z. o odpadech:

- pokuty
- opatření k nápravě
- zrušení uděleného souhlasu
- zákaz provozu
- pozastavení platnosti či odebrání osvědčení
- odstavení vozidla celními orgány (zadržení dokladů, zákaz, popř. zabránění pokračovat v jízdě)

ODPOVĚDNOST ZA JINÉ SPRÁVNÍ DELIKTY/PŘESTUPKY PO/PFO

Od odpovědnost za jiné správní delikty dle z. o obcích:

- neudržování čistoty a pořádku na pozemku, který PO nebo FO podnikající užívá nebo vlastní, tak, že naruší vzhled obce
- znečištění veřejného prostranství, narušení životního prostředí v obci nebo odložení věci mimo vyhrazené místo.

Následek → pokuta do výše 100 000/200 000 Kč

ODPOVĚDNOST ZA PŘESTUPKY

Zákon o některých přestupcích:

- znečištění veřejného prostranství, veřejně přístupného objektu nebo veřejně prospěšného zařízení anebo zanedbání povinnosti úklidu veřejného prostranství

pokuta 20 000 Kč pro PO, PFO i FO!

ODPOVĚDNOST ZA PŘESTUPKY FO

Zákon o odpadech, § 69:

- zbavení se autovraku nebo umístění vozidla vyřazeného z registru vozidel v rozporu se zákonem
- odložení elektrozařízení mimo místa k tomu určená
- převzetí odpadu do svého vlastnictví,
- provádění nedovolené přepravy odpadů
- soustředování odpadu nebo jiné nakládání s ním na místech nebo v objektech, které nejsou podle tohoto zákona zařízeními určenými k nakládání s odpady nebo pronajímání těchto míst či objektů za účelem soustředování nebo jiného nakládání s odpady jiné osobě.

TRESTNÍ ODPOVĚDNOST

- Poškození nebo ohrožení životního prostředí v důsledku protiprávního nakládání s odpady

- Nelegální přeprava odpadů přes hranice států

PŘÍKLAD

Podnikatel (FO) uložil barely s nebezpečným odpadem v objektu, který vlastní jeho strýc. Kterého z nich lze sankcionovat za protiprávní jednání a jak?

Zákon o odpadech § 66, 69
TZ § 298/2,4

ODPOVĚDNOST ZA EKOLOGICKOU ÚJMU

Provozování zařízení podléhajících IPPC a provozování zařízení k využívání a odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů jsou činnostmi uvedenými na seznamu v Příloze č. 1 z.č. 167/2008 Sb., o ekologické újmě

- Povinnost provést hodnocení rizik
- Povinnost mít finanční zajištění
- Objektivní odpovědnost za ekologickou újmu

OBČANSKO-PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST

Obecná podle ustanovení občanského zákoníku

➔ závazky z deliktů

PŘESHraniční přeprava odpadů

Nařízení č. 1013/2006 o přepravě odpadů:

- přeprava odpadů mezi členskými státy Evropské unie
- vývoz odpadů ze Společenství
- dovoz odpadů do Společenství
- přeprava odpadů s původem mimo Společenství přes Společenství, které jsou určeny k odstranění nebo využití mimo Společenství (transit přes Společenství).

PŘESHraniční přeprava odpadů

Kriteria pro aplikaci pravidel:

Účel

- a) odstranění odpadu
- b) využití odpadu

Seznamy odpadů

- zelený

- žlutý

- odpady, jejichž vývoz je

zakázán (dle čl. 36)

PŘESHraniční přeprava odpadů

A/ Procedura předchozího oznámení a souhlasu

B/ Bez procedury předchozího souhlasu pouze s doložením požadovaných informací

A/ PROCEDURA PŘEDCHOZÍHO SOUHLASU

Nástroje právní regulace:

- předchozí písemné oznámení s průvodním dokladem; potvrzení o přijetí oznámení
- smlouva mezi oznamovatelem a příjemcem
- finanční záruka nebo pojištění
- písemný souhlas/tichý souhlas
- námítky
- zpřístupnění oznámení veřejnosti
- povinnost zpětného převzetí nebo odstranění odpadu

PŘÍKLAD

• Může MŽP zakázat přepravu komunálního odpadu z Německa do spalovny odpadů, která využívá tepelnou energii vzniklou ze spálení odpadů?

- § 54 odst. 2, § 56 a 23,
- Příloha č. 3 a 4 (R1; D10)

NELEGÁLNÍ PŘEPRAVA ODPADŮ

a) Převzetí odpadů zpět

b) Využití nebo odstranění odpadů

ORGANIZAČNÍ ZABEZPEČENÍ

- Ministerstvo životního prostředí,
- Ministerstvo zdravotnictví,
- Ministerstvo zemědělství,
- ČIŽP, ČOI,
- krajské úřady,
- celní úřady,
- Policie ČR,
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- obecní úřady a újezdni úřady,
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

The East Ditch, located at the source, contained discarded tires and debris.

1992: After excavating soil, graded and seeded to suppress erosion.

1993: The embankment area with vegetation cover, resulting in erosion and debris removal.
